

Michał Wojciechowski

Międzynarodowy Zjazd Society of Biblical Literature, Budapeszt, 26-29 VII 1995

Collectanea Theologica 66/1, 183-187

1996

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

MICHAŁ WOJCIECHOWSKI, WARSZAWA

**MIĘDZYNARODOWY ZJAZD
SOCIETY OF BIBLICAL LITERATURE**

Budapeszt, 26–26 VII 1995

Zjazdy SBL, największego liczebnie naukowego stowarzyszenia biblistów odbywają się corocznie w USA (Annual Meeting) i, osobno, w jakimś innym kraju – zazwyczaj w Europie (International Meeting). Te zjazdy międzynarodowe, mniej liczne, ale gromadzące bardziej urozmaicone audytorium, omawiane są od kilku lat w CT. Zjazd z 1995 to pierwszy w byłym kraju komunistycznym, z tej racji obecnych na nim było nieco więcej uczestników z tych krajów, głównie zresztą Węgrów – wygłosili oni szereg referatów; z Polski przybyło 5 osób.

Łącznie konferencja miała ponad 250 uczestników; największą grupę stanowili Amerykanie, około jednej czwartej, ale ich liczba spada w porównaniu z latami poprzednimi (w Rzymie 4 lata wcześniej – połowa). Znaczne grupy stanowili też Niemcy, Brytyjczycy, Izraelczycy – i uczeni z RPA (ok. 20), gdzie studia biblijne stoją na dobrym poziomie; ich prace, dość przecież liczne, są u nas niestety zupełnie niedostępne, a również w bibliotekach krajów zachodnich odnieść można wrażenie, iż padały one ofiarą dyskryminacji. Jednakowoż, mimo że wśród uczestników zjazdów mniej ma dziś angielski za język ojczysty, język ten dominuje coraz bardziej w referatach (na ok. 160 było 14 niemieckich i 2 francuskie; uczeni francuscy mniej jeżdżą na zjazdy międzynarodowe). Streszczenia referatów podano w broszurze *Society of Biblical Literature. Thirteenth International Meeting* (egzemplarz złożony w bibliotece ATK).

Tematy wystąpień, których *gros* zgłosili sami uczestnicy, były jak zwykle dość rozproszone i o różnym zasięgu (i ogólne i przyczynki). W programie znalazły się jednak i krótkie, bardziej wyspecjalizowane kolokwia, w tym panel na temat studiów biblijnych w środkowej i wschodniej Europie (Polska ma tu najlepszą „pozycję wyjściową”, ale godna uwagi wydaje się też odbudowa studiów teologicznych na Węgrzech w latach ostatnich). Następnie – doroczna sesja o badaniach w Betsaidzie i sesja na cześć obecnego na zjeździe G. V e r m e s a (podsumował on swoje studia na temat Jezusa w świecie żydowskim; pozostałe 4 referaty miały natomiast charakter laudacji).

Odbyła się też dyskusja na temat przyszłości studiów biblijnych otwarta wypowiedzią M. A h r e n s a, *Trends and Needs of Biblical Scholarship* (do kogo się zwracamy? – chociaż biblijny system wartości pozostaje wspólnym punktem odniesienia naszej kultury, Biblia jest w niej odsuwana na margines; czytają ją najwięcej

chrześcijanie o tendencji fundamentalistycznej, mniej zainteresowani wiedzą naukową). Osobno przedstawiono propozycję powołania europejskiego towarzystwa studiów biblijnych (N. P. L e m c h e).

Zjazdowi towarzyszyła jak zwykle wystawa nowości szeregu czołowych wydawnictw naukowych (Brill, de Gruyter, Kok Pharos; Mohr-Siebeck, Peeters, Scholars, Sheffield; 10 innych – stoiska łączone); niemalą niespodzianką okazały się węgierskie przepisy celne, które uniemożliwiły sprzedaż książek na miejsco.

Wybrane referaty:

Stary Testament – ogólnie. E. S. Gerstenberger, *Old Testament Theology: Pluralism and Syncretism (Has Monotheism Become a Means/Instrument of Dominion)*; N. Shivarov, *Der legitime Glaube, Volksglaube und Sinkretismus in Israel (X-IX)*; J. C. Lübbe (krytyczne uwagi o *Dictionary of Classical Hebrew*); D. A. Knight, *Do Biblical Laws Reflect Ancient Israelite Popular Values?* J. Blenkinsopp, *The Politics of Post-Mortem Existence in Ancient Israel* (w pewnym okresie – D. Pwt – wprowadzając centralizację kultu zwalczano lokalny kult zmarłych by podważyć legitymizację własności i życia społecznego przez odniesienie do przodków); D. Edelmann, *Tracking the History of Enforcement of the Aniconic Tradition through Numismatic* (dopiero monety hasmonejskie); H. A. McKay, *Anointing and Adorning for Love and War: The Gendering of Display in the Hebrew Bible*; S. Ahituv, *The Countenance of God* (oblicze Boże – swoista emanacja; paralelne określenia fenickie; późniejsza idea aniołów oblicza).

Starożytna egzegeza żydowska. R. Rendtorff, *The Significance of Ancient Jewish Exegesis for the Modern Study of the Hebrew Bible*; G. Büsing, *Gen 2:19,20 – the Name-Giving Adam*; M. Millard, *The Commandments to Noah: The Noachide Laws*; M. M. Caspi, *Aqedah (Binding), Crucifixion and Dabih: the Narrative of Genesis 22*; D. McLain Carr, *Intratextuality and Intertextuality: An Explanation of the Relation between the Growth of Genesis and Its Subsequent Interpretation*; L. Teugels, *What Do We Mean When We Say 'Midrash'? A Case-Study* (nie uogólniać pojęcia midraszu przenosząc go poza właściwą egzegezę rabiniczną); B. Kern-Ulmer, *The Arguments in Exegetical Midrash in Comparison to the Hellenistic Diatribe* (naśladuje wzory grecko-rzymskie!); N. Füglistter, *Der Gewinn der christlichen Psalmeninterpretation aus der rabbinischen Psalmenauslegung*; M. I. Gruber, *Renaming the Bible's nameless Women in Rabbinic Tradition*; G. Bodendorfer-Langer, *'It is not in Heaven'. The Baraita Baba Metsia 59b and Its Meaning for Antique and Modern Exegesis* (ludzki charakter słów Biblii sprawia, że potrzebuje ona egzegezy, Tory ustnej); G. Stemberger, *Basic Problems of Rabbinic Hermeneutics* (rozbieżne paralelne teksty prawne); Ch. Milikovsky, *The Closure of the Bible and the End of Prophecy in Judaism of Late Antiquity (with Special Emphasis upon Rabbinic Texts)*; E. Ulrich, *The External Scope and the Internal Shape of the Bible as Seen from Qumran*.

Pięcioksiąg. A. Dotan, *The Pentateuch Codex Or. 4445 – a New Challenge* (planowane wydanie – rękopis wczesnomasorecki z lekcjami wcześniejszymi); Y. Amit, *The Seven Day Creation Account: Who Wrote It?* (ostatni redaktor Tory);

M. B a u k s, *Das Verhältnis von Vorwelt und Schöpfung in Gen 1,1-3nn*; P. J. A r z t, „But a mist went up from the earth” – or not? *A. Minority Interpretation of Genesis 2:5-6*; W. A. V o g e l s, *Comme l'un de nous, pour connaître tob et ra^c (Gn 3,22)* (szczęście i cierpienie); A. C o l l i n s, *The Texts of Genesis and Dualism with Reference to the Jacob Narrative* (Moce dobra i zła); B. B. S c h m i d t, *A. Taxonomy of Taboo: Canaanite Magic in Deuteronomy 18 and the Rhetoric of Israelite Self-Identity*; H. H. H a i n, *The Dilemma of an Absentee (Land) Lord* (w Egipcie Bóg jakby był odległy); T. F á b i n y, *Primogeniture and Mimetic Rivalry in the Bible and Shakespeare: Variations on „Conflictiong Brothers”*; B. M a r g a l i t, *The „Balaam-Inscription” (DAPT) from the Valley of Sukkoth*; J. D. S a f r e n, *Balaam's Homeland Revisited: A Theological-Literary Approach*; B. J. S c h w a r t z, *The „Torah” and the Covenant in P.*

Historyczne. W. Z w i c k e l, *Der Beitrag der Habiru zur Entstehung des Königtums*; L. R. K l e i n, *Desire Violence ad the Other in Joshua*; N. B a i l e y, *David and Batsheba in Chronicles: An Intertextual Reading*; G. B a r k a y, „Gathered to Their Fathers”: *A New Analysis of the Biblical Expression in Light of Archeological Discoveries*; Z. B e n - B a r a k, *Was Naboth's Trial Really A Show Triale?*; A. J. H a u s e r, *Layer upon Layer: Ambiguity in 1 Kings 22*; G. G a l i l, *The Last Years of the Kingdom of Israel and the Fall of Samaria*; S. B. P a r k e r, *War Narratives in the Inscription of Mesha and the Deuteronomistic History*; Sh. Y a r o n, *King Josiah or the Prophetess Hulda: Who was the Real Force Behind the Religious Reform?*; P. R. D a v i e s, *Ezra and Nehemiah Reconsidered* (gatunek literacki – ideologiczny „dokument fundacyjny” typu Dokumentu Damasczeńskiego, tylko Neh miałby jakąś ograniczoną wartość historyczną); J. M. H a l l i g a n, *Ezra 2 in the Light of Persian Economy*; I. K a r a s s o n, *Ezra in History and Tradition* (postać wzorcowa, adaptacja historii).

Prorockie. R. P. C a r r o l l, *The Politics of Repentance: A Study in Representation in Jeremiah and Jonah*; J. C h. E x u m, *Prophetic Pornography: Issues of Representation and Interpretation*; R. F. M e l u g i n, *Reading Isaiah as Artistic Unity*; G. L. G l o v e r, *Getting a Word in Edgewise: Idol Rhetoric and the Cracks in a Societal Matrix* (Deuterozjazd z korzystający z kryzysu zaufania do bóstw babilońskich).

Mądrościowe. F. V. R e i t e r e r, *Weisheit und Gesetz nach Ben Sira*; B. D o m e r i s, *Poverty, Powerless and Shame: An Examination of the Biblical Links*; J. P. W e i n b e r g, *War Elihu, der Sohn Barachels der Verfasser des Buches Hiob?*; H. V i v i e r s, *Elihu (Job 32-37) in Job – Square Peg in a Round Hole? A Rhetorical-Critical Investigation* (miejsce w historii redakcji); A. L a C o q u e, *The Song of Songs as the Holy of Holies in Scripture* (interpretacja przenośna); G. T. S h e p p a r d, *Hearing the Voice of Solomon on Love and the Politics of Desire: the Song of Songs* (interpretacja historyczno-krytyczna, kanon, postmodernizm); Psalmi: mądrościowe (J. Hausmann); królewskie (M. Ogushi); 2 (D. J. Clines); 5 (G. T. M. Prinsloo); 61 (W. H. Bellinger); 110 (P. Nel).

Nowy Testament – ogólnie. F. F. S e g o v i a, *Cultural Studies and Biblical Criticism* (postmodernizm); W. R. T e l f o r d, *Jesus in Fiction and Film*; D. J. S m i t, *Saints, Disciples, Friends? Recent South African Perspectives on Christian Ethics and the*

New Testament; D. Farkasfalvy, *Causes Leading to Formation of the Fourfold Gospel Canon*; D. Trobisch, *The Final Redaction of the New Testament*.

Archeologia. Betsaida: raport z wykopalisk 1993-95 (R. Arav), studia geologiczne (M. Bishop, J. F. Shroder), archeologiczne (S. Fortner, B. Brandl, D. Goren, M. E. Craig), historyczne (J. T. Greene – Julias, H. W. Kuhn – w Mk, M. Appold – J, R. A. Freund, F. M. Strickert, E. McNamer). Z. Kaperá, *Remarks on Recent Interpretations of the Qumran Cemetery* (cmentarz ofiar bitwy?); H. Kee, *Archaeology and Judaism in Galilee*; S. Freyne, *Archaeology and the Historical Jesus*. Chersonesz: kultura, religia (D. Korobkov, M. Zolotarev, J. A. Overman, R. S. MacLennan, D. R. Edwards).

Tło, apokryfy. H. Z. Szubin, *The „Beloved son” in the Hebrew Bible and the „Beloved disciple” in the New Testament in Light of Ancient Near Eastern Texts* („umilowany” to termin techniczny przy wskazywaniu spadkobiercy); M. Tilly, *Geographie und Weltordnung in Aristeeasbrief*; A. S. Standhardinger, *Das Frauenbild in zwei Textversionen von „Joseph und Aseneth”*; I. Frölich, *The „Laws of the Land” and Qumran Exegesis*; H. Lichtenberg, *Jesus, John the Baptist, and Jewish Baptist Movements* (przegląd źródeł); J. H. Charlesworth, *Jesus and the Dead Sea Scrolls*; G. Vermes, *Jesus in the Light of Second Temple Jerusalem*; H. Koester, *The Historical Jesus and the Cult of the Kyrios*; J. T. Fitzgerald, *Recent Work on Philodemus and Early Christian Literature*; L. Roberts, *Apuleius, Lucius and Isis Aretologies*; W. E. Mills, *Ecstaticism as a Background for Glossolalia*.

Ewangelie, Dzieje. H. Anderson, *Jesus Research: What is New in the „New”*; *Jesus’ Messianic Understanding Revisited*; J. H. Riches, *Jesus Research: The Importance of the Philosophy of Language for Theological Interpretation*; P. Luomanen, *Corpus Mixtum – A Proper Description of Matthew’s Community?*; R. L. Mowery, *Human Fathers in the Gospel of Matthew*; D. Patte, *The Relationship Between Exegesis and Hermeneutics: Issues Raised by Four Critical Readings (including both historical and literary ones) of Matthew 4:18-22*; W. R. G. Loader, *Jesus and the Law in Mark and Mark’s Tradition: Traces of Conservatism*; N. H. Taylor, *Q, Mark, and Early Palestinian Christian Eschatology*; G. S. Jackson, *The Story of the Canaanite Woman*; H. Kimura, *The Song of the Red Sea and the Magnificat: A Parallelism?*; D. Williams, *„Today this scripture is fulfilled” (Luke 4:18): Jesus’ Understanding of His Role*; P. J. J. Botha, *Moralizing Narrative: Luke’s Story of Jesus and the Search for Virtue*; S. Joubert, *The Jerusalem Community as Role-Model for a Cosmopolitan Christian Group: A Socio-literary Analysis of the Lukan Symbolic Universe*; O. L. Yarbrough, *Family, Household and Discipleship in Luke-Acts*; A. Schmidt, *Q as Nomos of the Q Community* [Łk 16, 17]; K. Sasaki, *Macro and Micro Literary Criticism of the Fourth Gospel*; J. G. van der Watt, *Glory and the Cross? The Johannine Reinterpretation of the „Skandalon” of the Cross*; I. Dunderberg, *The Beloved Disciple – an Ideal Figure in the Fourth Gospel?*

Listy. S. Cserháti, *Die Ereignisse in der paulinischen Argumentation*; A. B. du Toit, *Paul’s Damascus Experience as a Key to His Theology of Grace*; C. Ricci, *Priscille, une femme annonce l’Évangile*; E. Verhoef, *Die Bedeutung des Artikels*

'ton' in *1 Thessalonians 2:15* (przypuszczenie, że wskazywałby on na samych tylko zabójców Jezusa i proroków jest mniej prawdopodobne); G. P. Carras, *Continuity and Discontinuity in Paul's Attitude to Judaism: 1 Corinthians 8 and 10 as a Test Case*; S. A. Cooper, „But the greatest of these is love”: *1 Corinthians 13:13 in Augustine's Soliloquies*; J. M. Scott, *The Triumph of God in 2 Cor 2:14: Another Exemple of Merkabah Mysticism in Paul*; G. S. Oegema, *Galater 1-2: Biographie oder Theologie?* P. J. Maartens, *Suffering Righteousness in Romans: Inference and Intertextuality*; P. Arzi, *Papyrologisches zu einer Sklavenflucht des Onesimus* (Paweł istotnie użył terminologii dotyczącej zbiegłego niewolnika); J. Herzer, *The First Letter of Peter and Its Relation to Pauline Traditions. Observations on the Letter-Frame of 1 Peter*; R. A. Reese, „Green” Texts: *Recycling in Jude and Zechariah* (teksty utkane ze starszych). A. Cerquone, *The Vision of Christ as Heavenly Messenger in Rev 1*.

Michał Wojciechowski, Warszawa